

Tulkintakehys vaikuttaa paljon Twitter-viestinnässä

■ Satu Lipponen

Tim Huntin onneton lausahdus lounastilaisuudessa todisti, että tiedeviestintä sosiaalisessa mediassa on taitolaji. Miten viesti muuttuu some-kohun edessä ja millaisin keinoin näkökulmat vaihtuvat?

Lääketieteen nobelisti ja biokemisti Tim Hunt, 72, oli kutsuttuna puhujana kesäkuussa Soullissa, tiedetoimittajien maailmankonferenssissa (WCSJ2015). Luento tieteestä ja luovuudesta onnistui hyvin. Hunt, joka oli konferenssin alkaessa Euroopan tutkimusneuvoston (European Research Council, ERC) tieteellisen neuvoston jäsen, on maineikas puhuja.

Kongressissa tapahtui kuitenkin episodi, joka sai yllättävät mittasuhteet. Hunt osallistui puheen jälkeen kutsuvieraslounaalle, joka pidettiin Coexin valtavan kongressikeskuksen sivuhuoneissa. Lounaan oli sponsoroinut Korean Federation of Women's Science and Technology Associations.

Lounaan aluksi Hunt lausui pyydettyään muutaman sanan. Hän kertoi, että kun tyttöjä on laboratoriossa, tapahtuu kolme asiaa: rakastut heihin, he rakastuvat sinuun ja kun heitä arvostelee, he alkavat itkeä.

Sir Tim ei päässyt lausahduksestaan ilman lisäselvityksiä. Journalismin professori Deborah Blum kävi kysymässä, oliko Hunt tosissaan. Hunt totesi, vaikka hän oli puhunut ironisesti, oli totta, että naisten kanssa on hänen mielestään vaikea tehdä yhteistyötä naisten tunteellisuuden takia (1).

Blum ja samassa pöydässä istunut Connie St Louis – journalismia Lontoossa opettava entinen BBC:n toimittaja – ja muutama muu miestiskelivät Huntin lausahdusta ja päätyivät siihen, että asia olisi uutisoitava. St Louis twiittasi Huntin lausahduksen.

Salissa oli myös useita suomalaisia tiedetoimittajia. Uskon, että tässä saattaa olla kulttuuri-ero, jota Suomen tiedetoimittajain liiton pääsihteeri Ulla Järvi pohti *Tiedetoimittajat*-lehdessä (2). Suomalaistoimittajat saattavat olla hivenen kiltimpiä kuin brittikollegat. Olimme vieraina lounaalla eikä tilaisuus ollut julkinen tai mediaseminaari. Kohtelias lounasvieras voisi jättää kömpelön vitsailun omaan arvoonsa. Toisaalta esteitä julkistamiselle ei ollut, kyseessä oli maailmankonferenssi ja naisten asema tieteessä.

Hunt lähti Lontooseen ja samaan aikaan St Louisin twiitti levisi kuin kulovalkea. Twitter ei ole edelleenkään suuren yleisön mediakanava. Suomessakin sitä käyttää harva. Mutta Twitter on mediaväen, mainostajien ja poliitikkojen trendimittari – ja sellaisena salamannopea (3).

Kun Hunt laskeutui Lontoon lentokentälle, hänestä oli tullut sosiaalisessa mediassa sovinisti, joka kutsui naisia itkupilleiksi. Euroopan tutkimusneuvosto sekä yliopisto, jonka kunniaprofessorina hän toimi, ilmoittivat, ettei Hunt enää tee työtä heille. Puhujakutsuja peruutettiin.

Nopeus ja jyrkät reaktiot yllättivät varmasti kaikki asianosaiset. Puhutaan *Twitter shaming*-ilmiöstä – kuinka Twitterissä menettää maineensa. Asialla olivat lisäksi perinteiset mediat, kuten BBC ja *Guardian*, ja erilaiset tieteeseen erikoistuneet verkkojulkaisut. Vaikka sysäys tuli sosiaalisesta mediasta, Huntin sanomiset noteerattiin laajasti varsinkin Britanniassa.

Huntin Twitter-uutisen ensimmäinen tulkinta osoitti, että tässä on uusi todiste tieteen tasa-arvo-ongelmasta. Vaikka nainen opiskelee ja on lahjakas, tieteen huipulle nousevat edelleen miehet. Ensimmäinen journalistinen näkökulma Huntin lausahdukseen liittyi seksismiin sekä miesten ja naisten epätasa-arvoon tieteessä.

Kömmähdys ja anteeksipyyntö

Jokainen uutinen tarvitsee näkökulman. Puhutaan tulkintakehyksistä: ne ovat abstraktioita, jotka antavat sosiaalisen ymmärryksen tapahtumasta. Tulkintakulmia käyttävät hyväkseen niin toimittajat, journalismin tutkijat kuin lobbaritkin. Kehys nopeuttaa asian ymmärtämistä oikein tai väärin. Erilaisissa tulkintakehyksissä tapahtumat näyttävät erilaisina.

Kesäkuussa Tim Huntin lounaspuheen tulkintakehys oli epätasa-arvo. Hunt tiesi, mistä puhui, olihan hän ollut kouluttamassa tutkijoita. Hän ei kiistänyt sanomisiaan eikä puhetta oltu irrotettu laajemmasta yhteydestä. Hunt tietenkin pyysi anteeksi lausahdustaan, joka oli huonosti harkittu. Hän pahoitteli sanomisiaan ensin brittimediassa (BBC). Korean yhdistykselle saapui kirjallinen anteeksipyyntö 16.6.2015 yhdistyksen sitä pyydettyä. Naispuoliset tutkijat vastasivat kokuun aloittamalla Twitterissä kampanjan (#distractinglysexy).

Twitter-häpeässä kunnan kansalainen

Hunt puolisoineen valokuvattiin perheen tunnelmallisen kodin edustalla yhteishaastattelussa. Pariskunta ihmetteli, miten tässä näin oli käynyt. Kävi ilmi, että puoliso oli tutkija, samoin toinen Huntin kahdesta tyttärestä. Monet kollegat puolustivat Huntia. Tunnetuin puolustajista lienee ollut Richard Dawkins, tieteen popularisoija ja eläintieteilijä. Kahdeksan nobelistia ilmaisi huolensa sananvapauden puolesta.

Tulkintakulma Twitterissä alkoi muuttua. Voiko varomaton vitsi johtaa häpeään? Onko oikein, että maine menee yhden twiitin takia? Alkoi vimmattu selvittely, mitä oikeastaan oli tapahtunut. Muistiinpanot tilaisuudesta olivat hataria – ruokailu taisi olla pääasia – nauhoituksia ei ollut. Oliko Huntin lausumisia ylitulkittu, irrotettu yhteydestään tai peräti pahansuopaisesti ymmärretty väärin? Tätä keskustelua kävivät valtaosin journalistit ja tiedeviestijät.

Vaikka Hunt ei kiistänyt sanomisiaan, tapahtumaa seurasi kriittinen tarkastelu. Huomio siirtyi twiitin lähettäneeseen Connie St Louisiin. Hänen CV:nsä sisälsi muutamia kiusallisia epämääräisyyksiä ja the *Daily Mail* hyödynsi niitä

uutisessaan. Uutisen näkökulma keskittyi nyt teemaan: millainen on nainen, jonka takia Tim Hunt menetti maineensa (A very flawed accuser: Investigation into the academic who hounded a Nobel Prize winning scientist out of his job reveals troubling questions about her testimony 26.6.2015)?

Jutun seurauksena St Louisin ansioluettelo otettiin pois sekä yliopiston että tiedetoimittajain maailmanliiton sivuilta. St. Louis oli juuri valittu tiedetoimittajien maailmanliiton (WFSJ) hallitukseen.

Alkoi loanheitto. Samalla keskustelijoiden piiri laajeni.

Salaliitto!

Elokuussa Tim Hunt -keskustelu jatkui edelleen. Sitä on hallinnut Louise Mensch. Tarkastelin mm. Bluenod-sovelluksen avulla, että Mensch on aivan ylivoimainen twiittaaja. Kuka hän on? Wikipedia kertoo, että alun perin musiikkiteollisuuden pr-tehtävistä politiikkaan siirtynyt Mensch on ollut konservatiivipuolueen edustajana Britannian parlamentissa (2010–12). Mensch on tunnettu ahkerana twiittaajana, hän on parhaimmillaan lähettänyt 280 twiittiä päivässä. Hän on teräväkielinen ja taitava somettaja.

Observer-lehdessä olleen tilaston mukaan Mensch oli tehnyt 137 000 twiittiä siitä asti, kun hän liittyi Twitteriin tammikuussa 2009, toisin sanoen 58 twiittiä joka päivä – tai yksi twiitti 25 minuutin välein – 24 tuntia päivittäin, kuuden ja puolen vuoden ajan.

Mensch on vammasti Twitter-addikti, mutta mikä on hänen roolinsa Tim Hunt -tapahtumaketjussa? Hän kuvaa itseään feministiksi. Hän on antanut kaikkien prosessiin osallistuneiden kuulakunniansa ja puolustanut voimallisesti Huntia. Ketkä kaikki istuivat pöydässä, jossa päätettiin twiitata Huntin puheet? Mikä oli heidän roolinsa maailmankonferenssissa? Millaiset yhteydet heillä oli keskenään? Nauroiko yleisö vai oliko se kiusaantuneen hiljainen? Yksityiskohtaisen ruodinnan päätteeksi Twitter-virtaa lukiessa tulee sellainen olo, että pahaa-aavistamaton Hunt oli astellut kiiluväsymäisten ääri-feministien uhriksi ja tiedetoimittajat ovat korruptoituneita.

Menschillä oli elokuussa 94 000 seuraajaa. Näkökulmana on, että pikaistuksissaan toimittajat tuomitsivat Huntin eivätkä tohdi nyt myöntää virhettään. Lisäksi toimittajilla on keskinäinen solidaarisuus ja he puolustavat epämääräistä maailmanliittoa. Tulkintakehys on siirtynyt toimittajiin. Keskustelun alkuperäiset osanottajat irtisanoutuivat jatkokinastelusta. Yhdysvalloissa on tunnutettu vastaava ilmiö (*GamerGate*), jossa peliteollisuuden väitetty seksismi kääntyi nopeasti Twitterissä pahansuopuudeksi naisia kohtaan.

Tim Hunt -keskustelun merkitys tiedeviestinnälle?

Sosiaalisen median tarkkailijalle ja osallistujalle Tim Hunt -episoodi antaa lukuisia viitteitä tulevasta. (4)

Näyttää siltä, että taitavalla kehystämislä mikä tahansa tapahtumaketju saadaan näyttämään muulta. Vahvimilla ovat ne, joilla on taitoa ottaa hyöty 140 merkistä, samanmielisten heimo tukemassa ja valtaisa seuraajamäärä.

Twitter-keskustelujen manipulaatio näyttää helpolta, koska ei ole olemassa mitään keinoa lopettaa kiistelyä. Twitterin syyttäminen kaikesta on kuitenkin väärä tulkinta. Tim Hunt-episodissa perinteisellä medialla oli iso rooli. Twitter on toimittajille tärkeä lähde juttujen tekoon.

Tiedeviestinnässä tutkijoita kannattaa ohjeistaa siihen, että vitsailua tai muuta epämääräistä ironiaa on vältettävä tilanteessa kuin tilanteessa: sanoma kannattaa pitää selkeänä ja muistaa, missä roolissa puhuu. Erikoistuneet toimittajat, varsinkin tiedetoimittajat, ovat tietysti tieteestä innostuneita. Eettisessä keskustelussa usein pohditaan, osaako toimittaja tarkastella kohdet-

taan tarpeeksi kriittisesti. Tiedejournalismi ei saa olla keskinäisen kehumisen kerho.

Tulkintakehysten merkitys nopeassa, kiivas- tahtisessa Twitterissä on syytä panna merkille. Mitä vaativampi sosiaalisen median kanava, sitä suurempi on tulkinnan ja näkökulman merkitys.

Twitterin merkitystä on hyödyllistä pohtia juuri nyt, kun seuraava vaihe sosiaalisessa mediassa jo hämmöttää: reaaliaikaiset videokanavat. Siinä vasta onkin monta keinoa möhliä itsensä. Striimausvideot olivat käytössä Britannian keväisissä vaaleissa. Johtopäätöksenä voisi olla, että viestintä ei helpotu vaan monimutkaistuu entisestään.

Viitteet

1. Tim Hunt "jokes" about women scientists. Or not. Some background from the World Conference of Science Journalists, 2015, in Seoul, South Korea <https://storify.com/deborahblum/tim-hunt-and-his-jokes-about-women-scientists>
2. Sopiiko lounaspuheesta twiitata – ja muita kongressikaikuja, *Tiedetoimittaja* 2/2015.
3. Reuters Institute: Digital News Report 2015 www.digitalnewsreport.org/ ja Helsingin Sanomain Säätiön tutkimusprojekti Eliisa Vainikka ja Jukka Huhtamäki: *Twiittien politiikkaa – Poliittisen viestinnän sisäpiirit Twitterissä* <http://www.slideshare.net/jukkahuhtamaki/poliittisen-viestinnän-sisäpiirit-twitterissä>.
4. Tim Huntia koskevan keskustelun etenemisen on parhaiten kuvannut bloggari Hilda Bastian: <http://hildabastian.net/index.php/8-secondary/19-a-tim-hunt-timeline>. Hashtagit: #timhunt #distractinglysexy #gamergate

Kirjoittaja on Euroopan tiedetoimittajain liiton (EUSJA) puheenjohtaja. Hän toimi 2013 Helsingin tiedetoimittajain maailmankonferenssin (WCSJ2013) järjestelytoimikunnan puheenjohtajana.